

**Grażyna Nawrońska, Dariusz
Czerniakowski, Andrzej
Gołębiowski, Leszek
Kucharski, Jarosław
Strobin, Tadeusz Nawroński**

Elbląg. Stare Miasto

Informator Archeologiczny : badania 21, 190-191

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DOMASZOWICE-ZALESIE, gm. Domaszowice
woj. opolskie
Stanowisko B

patrz
okres halštacki

DROHICZYN
woj. białostockie
Stanowisko I

patrz
wczesne średniowiecze

DZIAŁDOWO
woj. ciechanowkie

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Warszawie

Badania prowadziła mgr Martyna Milewska przy współpracy
Piotra Chmielewskiego. Finansował NKZ w Ciechanowie.
Siddwy sezon badań. Zamek średniowieczny /od początku
XIV w./.

Kontynuowano badania wnętrza południowozachodniej baszty zamku. Wyszpikowano zasypisko piwnicy, które stanowiły nawarstwienia nowożytnie od XVI do XX w. Piwnica przykryta była stropem drewnianym, opartym na belkach osadzonych we wtórnie wykutych gniazdach. Na jej kamiennych ścianach znajdują się opory pod niezrealizowane sklepienie. Podłoga, również z desek, ułożona była na legarach. Pod podłogą odsłonięto ceglane sklepienie krzyżowe niższej piwnicy, zniszczone w swej środkowej części. W związku z tym piwnica dolna jest prawie całkowicie zasypana gruzem ceglany.

Wynikiem dalszych prac na podzamczu /wykop o wymiarach 8 x 11 m/ było odsłonięcie fundamentu północnego odcinka muru obronnego podzamcza, dochodzącego do zewnętrznej brzozy fosy okalającej zamek. W odległości około 5 m od jej skraju został on zniszczony w XVIII w. wkopem pod drewnianą rurą kanalizacyjną o średnicy około 40 cm.

Nadal badano także śmietnisko kuchenne przy północnym szczyście Domu Dużego, funkcjonujące od początku jego istnienia. Nawarstwienia śmietniska stanowiła ziemia z bardzo dużą ilością organicznych odpadków kuchennych oraz ułamków naczyń glinianych.

Ogółem podczas badań uzyskano około 30 tysięcy fragmentów naczyń i kafli, stłuczki szklanej, przedmiotów żelaznych, kilkadziesiąt fragmentów fajek z białej gliny, kości zwierzęce oraz kilkanaście monet średniowiecznych i nowożytnych.

Znaleziska oraz dokumentacja badań znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ O/Warszawa.

Prace będą kontynuowane.

ELBLĄG
Stare Miasto

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologii Miast
Oddział w Gdańsku

Badania prowadzili: mgr Grażyna Nawrońska, Dariusz Czarniakowski, Andrzej Gołębiowski, Leszek Kucharski, Jarosław Strobil pod kierunkiem Tadeusza Nawrońskiego /autor sprawozdania/. Finansował NKZ w Elblągu. Omy sezon badań. Miasto średniowieczne i nowożytne /1237-1945/

Prowadzono badania w 3 wykopach o łącznej powierzchni 772 m². Oprócz kontynuacji wykopu XV /660 m² wykonano uzupełniające badania tyłów działek przy ul. Wigilijnej /w nawiązaniu do badań architektonicznych/ oraz rozpoznawczą na ul. Małowej /pod kątem rozpoczęcia prac w rejonie kościoła poklasztornego/.

Najistotniejsze elementy dla rozplanowania miasta uchwycono w wykopie XV. Stwierdzono brak zabudowy XIII-wiecznej w północno-wschodniej partii miasta. Najwcześniejsze wytyczone działki w pobliżu

maru ochronnego usytuowane są równoległe do jego linii i biegnącej uliczki przymurnej. Granicę między ulicą a działkami wyznaczał płot drewniany. W tej fazie nie zabudowano działek, przeznaczając je pod działalność produkcyjną. Zlokalizowano tutaj piec garncarski, kopulasty, jednokomorowy o wymiarach 2,60 x 3,40 m. Wewnątrz znajdowało się kilkanaście naczyń. Cały teren wokół pieca wyścielano warstwą ceramiki dochodząca do 30 cm grubości utworzona przez kilkanaście tysięcy fragmentów naczyń pochodzących z niesudanych wypałów. Piec, datowany wstępnie na I połowę XIV w., doskonale ilustruje próby dostosowania tradycyjnego sposobu produkcji i nowego sposobu wypalania ceramiki do wymogów rynku. Asortyment wyrobów będzie miał istotne znaczenie dla określenia np. kręgu odbiorców w obrębie Starego Miasta Elbląga.

Dopiero po zaniechaniu produkcji garncarskiej wprowadzono na ten teren zabudowę drewnianą, w tym wczesne formy budynków szkieletowych /ściany stanowiły gałęzie oblepione gliną/. W niektórych budynkach stwierdzono dodatkowe pomieszczenia wydzielone ściankami działowymi.

Na początku XIV w. pojawiła się także zabudowa przy ulicy Sukienniczej. I tutaj pierwszą czynnością było wydzielenie ulicy oraz frontu działek. W południowej pierzei tej ulicy po raz pierwszy czytelnie odnotowuje się inną organizację zabudowy działek. Od strony ulicy istnieje podwórko /może ogródek/, budynki zaś mieszkalne usytuowane są w głębi działki /około 1 pręt od ulicy/. Wszystkie domy drewniane posadowiono na palach, co w przypadku Elbląga pozwala je datować po 1296 r. Nigdzie też nie odnotowano śladów pożaru z 1288 r. Dopiero po połowie XIV w. linia zabudowy jest zgodna z granicą ulicy. Ogółem w wykopie XV odkryto 24 budynki drewniane o różnorodnych konstrukcjach ukazujących jednocześnie zmiany regulacyjne zabudowy.

Badania w 1987 r. przyniosły ponad 100 tysięcy fragmentów naczyń i kilka tysięcy wyrobów z różnych surowców. Wybitnie zwiększyła się liczba ceramiki importowanej, przy czym na szczególną uwagę zasługuje znalezienie w Elblągu pierwszego naczynia wykonanego w Hiszpanii /I połowa XIV w./.

Badania będą kontynuowane.

GDANSK-OLIWA
Stanowisko 2

Politechnika Gdańska
Wydział Architektury
Katedra Historii i Teorii Architektury

Badania prowadzili: dr Zofia Bołowińska i doc. dr Ryszard Masalski przy współpracy mgr. Waldemara Klingera i mgr. Henryka Panera. Finansowała Politechnika Gdańska. Drugi sezon badań. Średniowieczny dom opacki /XIII-XV w./.

Pierwsze badania w rejonie oliwskiego Pałacu Opackiego przeprowadzono w 1973 r. Przyniosły one jedynie częściowe rozpoznanie stratygrafii gruntu /wykopy 1 - 6/. Celem kontynuacji badań jest: rozpoznanie pełnej stratygrafii gruntu; stwierdzenie, czy w sąsiedztwie wschodniego, średniowiecznego skrzydła Starego Pałacu Opackiego, występowały warstwy osadnicze, powstałe przed przybyciem do Oliwy w końcu XII w. konwantu cystersów; uściślenie daty budowy tego skrzydła; ustalenie czy było ono budowlą jednorodną, czy kilkufazową.

W założonym na poziomie 28,25 m n.p.m. wykopie VII, który dochodził do zachodniej ściany średniowiecznego domu opackiego /wschodnie skrzydło pałacu/, dotarto do calca. Strop jego znajdował się na średniej głębokości 26,10 m n.p.m. Warstw osadniczych, poprzedzających przybycie cystersów, nie stwierdzono. Bezpośrednio na calcu zalegała jednolita, ciemnobrunatna warstwa o grubości 0,66-0,80 m. Prawdopodobnie narastała ona stopniowo, w ciągu dłuższego okresu czasu, jako wynik erozji zboczy doliny Potoku Oliwskiego. Zawarte w gruncie pojedyncze drobinny ceramiki budowlanej i zaprawy pochodziły prawdopodobnie z pobliskiego zespołu klasztorowego. Znaków datujących warstwę nie było. W warstwach wyższych wyodrębniono kilka poziomów użytkowych. Z pierwszym, leżącym na wysokości 27,00 m n.p.m., związany był pożar nieokreślonego budynku drewnianego. Z drugiego poziomu, utrzymującego się dłużej na wysokości 27,10 m n.p.m. i datowanego na początek XIV w., zbudowany został mурowany dom opacki. Sposób wykonania fundamentu świadczył, że jego północno-zachodnia część od początku nie była podpiwniczona. Ceglany murek, leżący na poziomie 27,35 m n.p.m., wskazywał, że w XIV-XV w. był tu plac budowy. Powyżej występowały już warstwy nowożytnie.

Przewiduje się kontynuowanie badań.